debito tpe ſcꝫ gaudiȷ̄ ſicͥ i nup
tijs vel tēpe victorie vel libera
cōnis homis vel patrie· vel ad
uētus amici de terra lōginqua
Secundū eſt ꝙ fit cum hone
ſtis pſonis de quib⁹ non oria
tur ꝑſūpcō mali· non cum lec
catorib⁹ vel meretricib⁹ · Ter
tiū ꝙ fiat a pſonis ſecularibus
ꝗ monialib⁹ mōchis ⁊ cleri
cis ꝓpter hoc ꝙ in alijs debent
occupari oēꝫ chorea̅ puto illici
tam eſſe · Quartū ē ꝙ honeſto
modo fiat nō geſticulacōibus
nimis inhoneſtis vl̓ inordinatis
Quītū eſt ꝙ cant⁹ excitās ita
lib⁹ et muſica non ſint de illici
tis· ſꝫ de morib⁹ vl̓ de dō· de me
lodya aūt nō eſt curādū ut pu
to ꝗ in talib⁹ necēe eſt fieri me
lodiam leuem q̄ aliqualiter ex
g primat mod̓ chorisādi· ¶ Quo
ad tertiū pricipale· qn̄ chorisa
re ſit peccatum· Queritur vtꝝ
peccēt mōrlit̓ choreatrices du
cēdo choreas hmōi illicitas· ſi
ue in feſtis· ſiue i pfeſtis dieb;
Rn̄det wilh· ſup rap· Credo ꝙ
ſic ſi hoc faciāt cauſa incitādi
vel ſe vel alios ad libidīeꝫ· Aut
ſi choreas ducūt de cōſuetudie
licꝫ hoc non faciūt corrupta in
tencōe ut dictū eſt· peccāt mōr
liter· ſiue in dieb⁹ feſtiuis hoc
faciāt· ſiue pfeſtis· cū inſpiciē
tes adeo prouocent ad libidi
nem ꝙ dicat Iero· in quadam

omeli· ꝙ non credat viro ſi di
cat ſe illeſū euaſiſſe a ſpectacul̓
taliū· cum dauid ex eo ꝙ vidit
berſabeā lauātē ſe ad libidinē
ꝓuocatus ſit· Si aūt aliquis
vel aliqua mulier raro et ſine
aliq̄ corrupta intencōe immi
ſceat ſe hmōi choreis: non au
deo dicere ꝙ ſit mōrle peccatū
Sed nec audeo eum vel eā ex
cuſaē ⁊ aſſecurare a pecō mor
tali· cū ſe ingerat periculo ꝓuo
candi alios ad libidinem · Et
ipō facto videatur approbare
choreas· ⁊ exēplo ſuo auctori
tatē alijs ſimilia faciēdi pſtaē
hec ille· ¶ Capitulū qrtū
Nunc de actu cōiugali
qui fit in matrimonio
vidēda ſūt tria· Nam
ſm Alexan· de hal· ⁊ thomam
in matrimonio triplex eſt i ge
nere concubitus· Prim⁹ licit⁹
Secundus fragilis · Tertius i
petuoſus · Licit⁹ fit tripliciter
Primo cauſa ſuſcipiēde prolis
ad diuinum cultum educāde· Et
ſic eſt in officium multiplicāde
nature· Vn̄· i· thi· v· Volo iu
niores nubere filios procreare
¶ Eſt igitur ɔcubitus in mr̄i a
moio meitori⁹ ⁊ virtutis act⁹
q̄ d̓r caſtitas cōiugalis· qn̄ fit
ſolū cā plis ꝓcreande ⁊ religi
oſe educāde ad āpliādū cultū
diuī· Et ſi tūc aſſunt alie debi
te circūſtātie eſt act⁹ virtutis

que dr religio. Scđo est mei
torius ⁊ virtuosus actꝰ mr̄i
moial' qn̄ alias ē bn̄ circūstāti
onatus ⁊ fit solū cā reddendi
debitū alteri ꝯiugū quia tūc ē
actꝰ iustitie q̄ vnicuiqȝ reddit
qđ suū ē. vn̄. i. cor. vij. Vxori
vir debitū reddat Tercio ē mei
toriꝰ qn̄ alias nl' illicitū inter
ueit ⁊ fit solū ab vno ꝯiugū ꝓ
pt' vitare fornicacōeȝ i altero
quā alias i eo faciliter cauere
nō possȝ Et sic ē i remediū ꝯcu
piscētie. i. cor. vij. Vnusquis
qȝ hēat suā vxorē ⁊c. ut si vir
videat vxorē de alio tēptai ⁊
adhibita diligētia suffitiēti i
cohibēdo adhuc timet de ma
lo fornicacōis eiꝰ. ⁊ ad eā nō
petētem accedit. non ꝓpt' plē
ȝ tm̄ ut ponat remediū forni
cacōis eiꝰ Aut ecōuerso si mu
lier vidȝ virū in adulteriū icli
natū. ⁊ ab eo petit debitū ⁊c.
tales meretur. Sic etiam me
retur mulier moderātū ornatū
portādo. solū idō ne maritus
ꝓpter vxois ꝯtemptū adulte
retur Vn̄. i. Cor. vij. mulier q̄
nupta est cogitat que mūdi
sūt quomodo viro placeat Ex
tra illos tres casus ē peccatum
actꝰ ꝯiugalis Interdū petenti
solū Interdū reddēti. ⁊ poscen
ti Int'dum veniale. interdum
mōrle. vez ut pe. de palu. poīt
i. iiij. sit licitꝰ actꝰ Quarto qn̄
quis petit debitum ꝓpter vitā
dam fornicacōeȝ in semetipō.
Scđo q̄ritur ꝓpter sc̄dm' mođ
Vtrū vterqȝ cōiugū teneatur
sub p̄cepto alteri reddere debi
tum. Re. ẜm tho. Scđo. ⁊ magi
str̄ i. iiij. di. xxxij. q̄ quilibet
ꝯiugū tenetur ex p̄cepto alte
ri petēti reddere ꝯiugale debi
tum exceptis casibꝰ racōnabi
libꝰ postea exp̄mendis. Pȝ ꝑ
verba magistri dicētis: vbi p̄
us Cū in oibus vir presit vxo
ri ut caput corpi est ei caput
mulieris In soluendo tn̄ debitū
carnis pares sūt Ideo apl's vt'
qȝ p̄cipit i hac causa sibimui
cem subici dicēs. i. cor. vij. Vir
vxori debitū reddat. similit'
⁊ vxor viro. q2 mulier non hȝ
ptātem corpis sui ȝ vir. Simi
liter vir non habȝ ptātē cor
pis sui. ȝ mulier Ex quibꝰ pȝ
q̄ i ꝯtractu mr̄imonij vir dat
corpꝰ suum vxori ad actū ma
trimonialē ⁊ ecōuerso mulier
viro. Vn̄ sic ex dñio p̄cepto
⁊ de rigore iustitie tenetur ho
mo non auferre alienū inuito
dño Ita tenetur ex p̄cepto ⁊
iustitia alienū reddere petēti
ergo cū vnus cōiugū petit cor
pꝰ alteriꝰ ad actū mr̄imoialē
⁊ hoc ẜm debitum vsū: tunc
tenet' reddere nisi habeat le
gittimā excusacōeȝ. Alias fac.
cōn dei p̄ceptū nō rstituendo

alienū·Et ſi alter ꝓpt' hoc inci
dit in fornicacōez:etiā nō red
dēti aliq°mō imputand' ē Et in
telligendū eſt illud·ſiue expli
cite debitū petatur ut p verba·
ſiue implicite·ut p aliq ſigna·
b Sūt aūt hīj caſus in quibꝫ
etiā petenti nō tenetur reddē
Prim⁹ qn̄ petens amiſit ius pe
tēdi·ut qn̄ fornicat⁹ eſt·⁊ hoc
alteri publice cōſtiterit·Tunc
eīn nocēs pdidit ius petēdi·⁊
ideo innocēs pōt eum repellere
nec tenetur reddere n̄ poſtq̄
ipm nocētem ſibi recōciliauit
carnaliter ſibi ōmiſcēdo·Racō
dicti eſt·qꝛ ex quo non ſuauit
nocēs ſiue fornicās fidem·alter
non tenetur ei ſuare fidē n̄ ut
nō cōmiſceatur alteri·vn̄ dicit
tho·i·iiij·diſ·xxxv·ar·i·Vir ꝓ
prio arbitrio pōt dimittē vx
orem quo ad thoꝝ·debitū vide
licꝫ negādo·q̄ cito ſibi ōſtat de
vxoris fornicacōe·nec tenetur
ei reddere debitū·niſi p eccīam
cōpellatur·Q̄ntum vero ad co
habitacōez·non pōt dimittere
vxorē fornicariā niſi iudicio ec
cleſie·hec ille·Et ecōuerſo de vx
ore reſpectu viri·de iſto loq̄tur
xp̄s·Math·v·Qui dimiſerit vx
orē ſuā n̄ ꝓpter fornicacōez ⁊c̄·
Secūd⁹ caſus ē qn̄ nondū ac
quiſiuit ius petēdi debitū ut in
tpe poſt mrīmoniū cōtrctū·ſꝫ
nōdū cōſūmatum qꝛ interim
pōt itrre r'ligioēz·p'mo ſm wil
hel· peccat mortalit'·qui ante be
nedictionem nuptialē vxorē
cognoſcit in locis vbi conſue
tum eſt benedictionem adhi
beri·Tercius caſus eſt ſm tho·
quando maritus redditur im
potens ex cauſa ex mrīmonio
ſecuta·puta ſi pri⁹ debitū red
didit·⁊ ex hoc factus eſt impo
tēs ad iam reddēdū·tūc muli
er nō hꝫ ius petēdi·Et tūc i pe
tēdo magis ſe meretricē oſnde
ret q̄ ōiugē·Quart⁹ qn̄ quis
maiori viculo aſtrict⁹ ē ad nō
reddendū·eo qꝛ vergit·i nota
bile nocumentū ſanitatis ſue·
Tenetur homo pl⁹ ad cōſua
tionē ſui q̄ ad reddicōez debiti
ut qꝛ pſona iſirma ē aut ꝓba
biliter timeretur ex reddicōe
ei⁹ infirmitas·dic·aūt tho·Si
mulier infirmatur certū ē qꝛ ex
carnali coytu ei piculum immi
net·Quint⁹ eſt qn̄ veriſimilit'
vel ꝓbabiliter timetur·de pei
culo extinctōis fetus.aut abor
ſu tūc neuter teneretur redde
re alteri·quia maiori vinculo
tenetur ad cauēdum occiſio
nem fetus in vtero pregnātis
aut ut nō naſcatur aborſus q̄
teneatur reddē debitū·Sex
tus non tenetur reddere debi
tū i ſacro loco·qn̄ nō ſacerlo
cus et apt⁹ habri pōt·quia ali
as irreuerēcia fieret loco ſacro

qui pollueret᷑ . ⁊ recõciliacõe
indigeret . ut tenent Joh. An
dree. hoſti. arch. de cõſecra. di.
.i. Eccliis. extra ca. i. Sꝫ qñ ali
us locus ꝗ̄ ſacer haberi nõ poſ
ſet tūc ibi teneret᷑ qs ẜm alb.
reddere debitū. nec etiā ꝑ de
re licꝫ debitū. nec quis tenet᷑
in loco etiā non ſacro qui eſt
in publico ut deducit. aug⁹. de
ci. dei. cõn dyogenem. Septi
m⁹ caſus qñ cõiuges pari con
ſenſu voverūt ↄtinētiam in do
mo. tūc neuter tenetur alteri de
bitum reddere. ymo neuter
pōt votum reuocare. ut ptꝫ per
aug⁹. ad editiā. ⁊ ponit magi
ſter i. iiij. di. xxxij. Racõ eſt qꝛ
vterqꝫ reſignuit iuri ſuo. Octa
u⁹ eſt ẜm pe. de pal. q̄ dic. i. iiij.
generaliter. Verꝫ ē vbi ↄiugi
alicui non pōt ꝓuideri aliter de
ſecuritate vite ſue. niſi aliū ↄiu
gem dimittēdo: nõ tenetur ei
debitum reddere. nec cohabi
tare cū piculo corpis ſui Nō
nus eſt vbi vna ps copule eſt
infidelis vel incidit in hereſim
de quib⁹ tamen iſta eſt cõclu
ſio. qꝛ qñ duo tpe legis euan
gelice ↄtraxerūt mrīmoniū ex
tra legem xpianoꝝ : ſi alter
eoꝝ ſolū cõuertitur. tunc nõ
tenetur cõuerſus reddere de
bitum infideli nec eidē coha
bitare. ẜ ſtatim debent ſepari
ſi animo itus noluit conuerti

Si vero inter xpianos vnus
ↄiugū hereſim incidit: alter po
teſt eū dimittere quo ad coha
bitacõe ꝫ tpalem quouſqꝫ cor
rigatur Sꝫ ut tho. dic. non ꝓ
pter vnū actū infidelitatis pōt
dimittere ẜ ꝓpter ↄſuetudinē
que ptinatiā oſtēdit. qꝛ ex ta
li infidelitas pficitur Ex ſupꝰ
dictis ptꝫ qꝛ vn⁹ cõiugū tene
tur debitū reddere alteri con
iugum qui oino vult ⁊ debi
tū exigit. etiā leproſo. licꝫ ei co
habitare nõ teneatur. Itē me
ſtruata quādo vir ſcit ⁊ oino
iſtat. Itē tpe qñ tūcūqꝫ ſacro
quādo marit⁹ nõ vult deſiſtere
In talib⁹ aūt exact⁹ dꝫ p mo
deāta verba ab incõtinētia re
trahere aīm alterius ſi pōt ſine
piculo fornicacõis alterius.
Omnia iſta diffuſe tāgit tho.
in. iiij. Vñ ſi in talib⁹ reddēs
debitum non ſatiat illō cā cõ
cupie. ẜ ſolum ꝓpter reddere
debitum ſicut obligatur. me
retur. ⁊ grauiter peccarꝫ ſi nõ
redderꝫ. Patꝫ igꝛ pmū qñ vi
delicꝫ act⁹ cõiugalis ſit licit⁹
⁊ meritorius. ¶ Dictū ē ſcđo
qꝛ ali⁹ eſt act⁹ fragilis mrīmo
nialis. ⁊ fit multiplicit᷑. ⁊ ſep
eſt pccm veniale ad min⁹ Pri
mo quādo fit cõcubitus ſolum
cauſa delectacõis expiende i
cõiuge. Ita tñ qꝛ nõ vellꝫ p ta
li delectacõe expiēda accedē

ad aliam Si tunc nihil aliud
inordinatum intueniat eſt ve-
niale peccatū Itē q̄ cognoſcit ux
orem cā ſanitatis peccat q̄r que
rit p ineptum mediū ſanitatē
ſicut qui p baptiſmū quereret
ſanitatē· Item cognoſcēs uxo
rē cā vitande fornicacōis in ſe
peccat ſm aug⁹· Item q̄ cogno
ſcit uxorē poſt ptum añ purifi
cacōem· ob hoc preciſe nō pec
cat mortalr· Item q̄ in die feſto
petit debitū ſine contemptu tpis
et eccl'iaſtice exortacōis nō pec
cat mortaliter· Item q̄ petit debi
tum ī loco ſacro qñ aliū locum
habere non pōt· peccat veniali
ter ſm Alb· Si exigit cū gemi
tu q̄r ſcʒ ſine uſu mr̄imonij eē
nō pōt In hijs caſibʒ coīter do
ctores tenēt q̄ act⁹ mr̄imonia
lis pōt ſine pcc̄o mortali fieri·
e ¶ Sed ſūt alij caſus in quibʒ
piculū eſt vel non tā ſecurū an
ſit veniale vel mortale exigere et
reddē debitū· Prim⁹ q̄ reddit
debitum añ benedictōeʒ nupti
alē vel añq̄ in facie ecc'ie cōtra
hat· Itē q̄ exigit a mēſtruata·
que ē mēſtruata naturalr· Itē
de mēſtruata naturalr que vo
luntarie reddit et cōplacēter·
Item qui petit ī loco ſacro cū
alium locum habere poſſʒ· Di
ctum eſt tercio q̄ quidam ma
trimonialis actus eſt impetu
oſus et fit coīter cū pcc̄o mortali

Primo qui querit delectacōeʒ
in actu mr̄imoniali· extra limi
tes mr̄imonij· ſic vicʒ q̄ paratus
eſſet idem facere cū uxore etiaʒ
ſi non eſſet coniunx· et eſt mortale
peccatum et dr̄ ardentior ama
tor uxoris Secūdo impetuoſus
eſt q̄ fit cā ſaciande libidinis·
et homo ſe ad hoc pvocat per
meretricias blādicias· vel de
induſtria vtitur calidis· et vaſ
de incentiuis· aut p aliū modū
hmōi actum a ſe quaſi exigit
ppt̄ ſacietatē delcācōis Tercio
fit cōcubitus cōtra naturalē mo
dum ut cū obmittitur debitū
vas· et hoc ſemper eſt mortale
pcc̄m· q̄r ples ſeq̄ nō pōt· et in
tencō nature totalr̄ fruſtratur
Q̄rto ē impetuoſus qñ fit con
naturalē mod̄ ex· ad debitū vaſ
nature· vbi tñ diſpoſicō corporis
bñ ſuſtineret naturalē mod̄ Eſt
aūt mod⁹ talr ſm alb· multiplex
Prim⁹ mod⁹ ē mal⁹ qñ ocubi
tus lateralr fit Secūd⁹ peior q̄
fit ſedēdo· Terti⁹ adhuc peior
q̄ fit ſtādo· Q̄rt⁹ ē peſſim⁹ q̄ fit
a tergo· Vbi dr̄· tho. vbi ob
mittir debit⁹ mod⁹ ocubēdi ſo
lū q̄ ad ſitū: non ē ſemp pctm̄
mortale ut q̄dā dicūt· Et ē qñqʒ
ſine pcc̄o Sic qñ diſpoſicō ali
um mod̄ nō patit hec ille· Qʒ
alij dicūt ſm alb· q̄ ē cōtra intē
cōeʒ nature· et impeditur ocep
cō· et eſt ſignū cōcupie mortalis

niſi diſpoſicō corpis aliū ſitū
exigerꝫ q̄ꝫ naturalis ſitus eſt.
ut fieri poſſꝫ. ꝓpter egritudīeꝫ
vel pinguedīnē. vel piculū ſuf
focandi fetum. aut ꝓpter aliā
cauſam racōnabilem. Quinto
fit ꝯcubitus impetuoſus cum
fit tp̄e ꝓhibito. ꝛ tunc potiſſi
me peccat ille qui petit. Sexto
cum fit in loco indebito ut i ſa
cro vel in publico in ſcandalū
aliorum. Septimo qui acce
dit ad impregnatā vicinam
ꝑtui vbi timor eſt de aborſu.
Octauo cum quis accedit ad
menſtruatā ſaltem naturalit̄
menſtruū habētē. vbi videtur
ſm ſco. q̄ petēs ſciēter peccat
mortaliter q̄r ut dic̄. nō eſt ve
riſimile q̄ lex noua min⁹ intē
dat caſtitatē q̄ꝫ vet⁹. S; leuit.
.xx. dicitur Qui coperit cū mu
liere in fluxa mēſtruo ꝛ reuela
uerit turpitudīnē ei⁹. Ipſa q̄ꝫ
aperuit fontē ſanguinis ſui i
terficiētur ambo de medio po
puli ſui hoc aūt ſm ſco. non in
fligitur niſi ꝓ mōrli. Hoc ra te
net ſic ſcot⁹. ſcūs tho. ad idem
declinare videtur in .iiij. Unde
gloſando illā auctoritatē dic̄.
q̄ intelligitur qñ vt̄q̄ꝫ volūta
rie cōſentit. Nono videtur im
petuoſus in eo qui petit debi
tū pt⁹ votū cōtinētie a ſe emiſ
ſum pari ꝯſenſu. Aut ante ma
trimoniū emiſſum cū quo nō
eſt diſpenſatum In p̄fatis caſi
bus omnib⁹ act⁹ mr̄imonial'
eſt pcc̄m mōrle vel multum ꝓ
pinquus mōrli. Notādum tñ
ꝓ intellectu nomi modi. q̄ ille
qui vouit caſtitatē ꝛ cōtrahit
mr̄imoniū intencōe cōſuman
di ꝑ carnaleꝫ copulam peccat
mōrliter. Secus ſi ſolum ani
mo cōiugalis ſotietatis Item
q̄uis qui vouit cōtinenciaꝫ ꝑ
petuā non peccꝫ mōrliter pt⁹
primū actū mr̄imoīalē: peten
ti ꝯiugi implicite vel explicite
debitum reddēdo ſm multos
tñ peccat mōrliter debitum a
cōiuge petendo. niſi ſecum fue
rit diſpēſatū. Itē ſic̄ neuter con
iugum pōt cōtinētiam vouere
ſine cōſenſu alteri⁹. ſic eciā ꝓ
babili⁹ eſt q̄ neuter poſſet vo
uere nolle petere debitū ſine
alteri⁹ cōſenſu. oīa illa ſunt de
mente ſancti thome in .iiij. Itē
qui vouit cōtinētiam ꝑpetuaꝫ
etiam peccat mōrliter. primo
actu mr̄imoniali ꝑ quē ꝯſum
mat mr̄imoniū, q̄r votum ſua
re poterat poſt cōtractū religi
onem intrādo q̄d non fecit.

¶ Capitulū quītum

CUm ventris in gluui
es ſit cauſa mechie ꝛ
luxurie ut patuit in p̄
mis parētibus q̄ poſt cibū ſta
tim erubuerūt gen. iij. Et Rō.
.xiij. nō ābule⁹ i omeſſacōib;